УДК 339.187.6

С. К. Амелін,
аспірант, Державна науково-навчальна установа Науково-дослідний фінансовий інститут "Академія фінансового управління" Міністерства фінансів України

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ

У статті досліджені напрями вдосконалення державного регулювання фінансового лізингу в Україні. Зокрема: виділено та характеризовано зміст, основні ознаки фінансового лізингу та його переваги над традиційним кредитуванням; виділенні шляхи удосконалення законодавчо-нормативної бази з регулювання фінансового лізингу; виділено комплекс заходів з державної підтримки фінансового лізингу в Україні. Сформовані положення та пропозиції створюють перспективи для подальшого їх використання в удосконаленні існуючої моделі інвестування в Україні та розробки правової стратегії та правового поля діяльності вітчизняних лізингових компаній.

The article research directions of state regulation of financial leasing in Ukraine. Characterized content and main characteristics of financial leasing and its advantages over traditional lending; selected ways of improving the legislative and regulatory framework to govern financial leasing; selected measures of state support for leasing in Ukraine. Formed results create opportunities for their further use in the improvement of existing models of investment in Ukraine and development legal strategies and legal framework of national leasing companies.

Ключові слова: лізингоодержувач, лізингова компанія, податкові пільги, законодавчо-нормативна база, комплекс заходів, державне регулювання фінансового лізингу.
Key words: lessee, leasing company, tax incentives, legal and regulatory framework, a set of measures, government regulation of financial leasing.

ПОСТАНОВА ПРОБЛЕМИ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ НАЙВАЖЛИВІШИМИ НАУКОВИМИ ТА ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Роль фінансового лізингу в економіці України не можна переоцінити, оскільки за низького рівня платоспроможності суб'єктів господарювання він є одним із найбільш оптимальних шляхів оновлення матеріально-технічної бази та підтримки вітчизняних підприємств. А це у кінцевому рахунку забезпечує зростання економіки.

Поміж тим, внаслідок міжнародної фінансової кризи ситуація на вітчизняному лізинговому ринку є досить складною. Так, протягом 2009 р. було укладено договорів лізингу на загальну суму 2615 млн грн., що на 71% нижче за значення 2008 р. (при цьому кількість лізингових контрактів за вказаний період зменшилася на 75%), у 2010 році спостерігається тенденція збільшення обсягів надання послуг фінансового лізингу (однак їх значення ще не досягли до кризового рівня) [1; 7; 12]. Окреслені негативні явища, на нашу думку, є безпосереднім наслідком економічної кризи та кризи влади у країні, а також значного обмеження доступу до кредитних ресурсів (які виступають важливим джерелом фінансування лізингових операцій) та прогнозованого підвищення: авансових внесків лізингоодержувачів на 5—10%, процентних ставок на 3—5%; проблемної заборгованості лізингоодержувачів на 50—60% [3, с. 59].

Покращити ситуацію здатне вдосконалення державного регулювання фінансового лізингу, оскільки вітчизняні реалії не можуть забезпечити позитивних результатів. Так, за існуючої різноманітності схем виплат лізингових платежів все ще потребують вдосконалення правові засади використання лізингу: у площині відносин, що виникають при виконанні договірних схем; при використанні об'єктів лізингу до закінчення термінів дії договорів лізингу; при оподаткуванні таких операцій та ін. Майже відсутня державна підтримка лізингодавців.

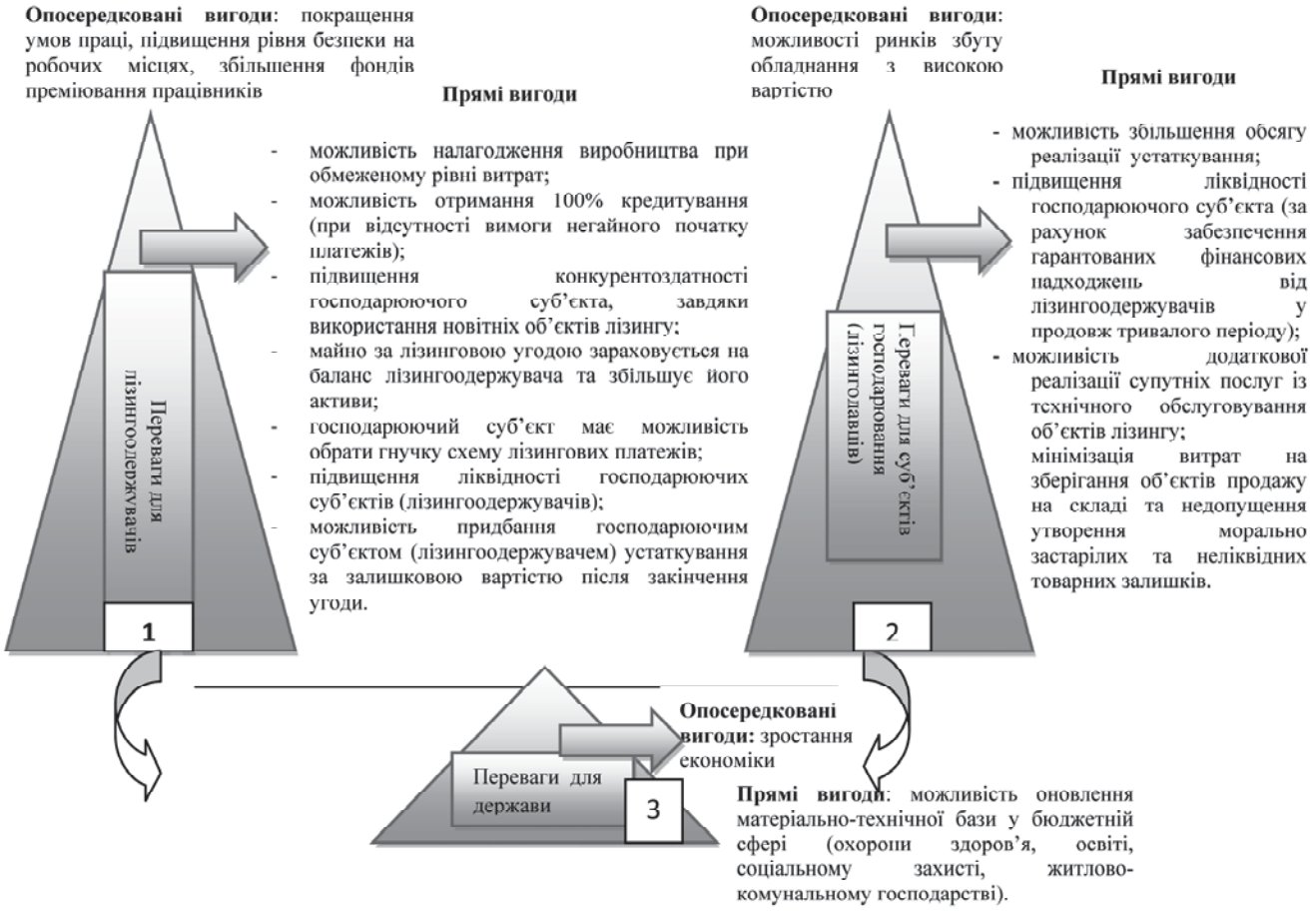

Рис. 1. Основні переваги фінансового лізингу

Примітка.
* (розроблено автором на основі [4, с. 96; 5; 6]).

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Сьогодні окремим питанням щодо державного регулювання фінансового лізингу присвячена значна кількість наукових праць. Так, можна виділити наукове дослідження Даудової Г.В. "Фінансовий лізинг як перспективна форма інвестування бюджетної сфери" [4], де узагальнено тенденції формування лізингових відносин та схем виплат лізингових платежів. Крім того, авторкою класифіковано лізинг за різними ознаками, проаналізовано економічну доцільність його застосування, ефективність державного управління цією сферою та запропоновано деякі напрями вдосконалення законодавчо-нормативної бази з питань регулювання лізингових операцій, які спрямовано на збільшення капітальних вкладень. Однак регулювання фінансового лізингу також повинне полягати у збільшені державної підтримки лізингу та створенні на ринку фінансових інструментів прозорої конкуренції.

Питання щодо можливих шляхів державної підтримки розвитку лізингових схем фінансування через вдосконалення податкового законодавства наведені Даніловою Л.І. , Буряк Л.Д., Бутовою М.В., Мельник О.В. у праці "Особливості фінансового лізингу як інвестиційного інструменту в Україні" [3]. При цьому у роботі не надано аналізу інших можливих шляхів підтримки фінансового лізингу в Україні.

Окремі аспекти щодо реалій вітчизняного державного регулювання фінансового лізингу розглянуті Кущик А.П., Гергель Є.І. [5], Череп А.В., Урусовим З.П. [11] та ін.

Однак, слід зазначити, що, незважаючи на значну кількість наукових праць, практично немає фундаментальних досліджень в окресленій площині. Досить обмежено висвітлено науковцями: існуючі колізії у законодавчо-нормативній базі з регулювання фінансового лізингу України та відповідно рекомендації, щодо їх усунення; необхідний комплекс заходів щодо підтримки фінансового лізингу в Україні. З нашої точки зору, таке становище пов'язане, зокрема, і з обмеженістю інформації щодо переваг фінансового лізингу над традиційним кредитуванням.

ПОСТАНОВА МЕТИ ТА ЗАВДАНЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наведені положення визначають дослідження напрямів удосконалення державного регулювання фінансового лізингу в Україні як основної мети даного дослідження. У зв'язку з цим необхідна реалізація наступних завдань: 1) виділення та характеристика змісту, основних ознак фінансового лізингу та його переваг над традиційним кредитуванням; 2) виділення шляхів удосконалення законодавчо-нормативної бази, з регулювання фінансового лізингу в Україні; 3) виділення комплексу заходів з державної підтримки фінансового лізингу в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

За положеннями нещодавно прийнятого Податкового Кодексу України, фінансовий лізинг — це господарська операція, яка здійснюється фізичною або юридичною особою і передбачає передачу орендарю майна, яке є основним засобом і придбане або виготовлене орендодавцем, а також усіх ризиків та винагород, пов'язаних з правом користування та володіння об'єктом лізингу (який передається на строк, про-

тягом якого амортизується не менш як 75 відсотків його первісної вартості) [8]. Близькими за сутністю є визначення фінансового лізингу, наявні у науковій літературі. Наприклад, Кущик А.П. та Гергель Є.І. розглядають фінансовий лізинг як угоду, що передбачає протягом своєї дії виплату лізингових платежів лізингоодержувачем лізингодавцю (котрі покривають повну вартість амортизації обладнання або більшу його частину, додаткові витрати і прибуток лізингодавця) [5].

Наведені положення дозволяють визначити безпосередніми учасниками лізингової угоди лізингоодержувача (на якого перекладені всі права та обов'язки, щодо економічної власності на об'єкт лізингу) та лізингодавця (для якого передача майна у фінансовий лізинг прирівнюється до продажу). Також учасником лізингової угоди може виступати фінансовий посередник (фінансуючий банк, лізингова компанія або інша установа, що надає фінансові послуги) або постачальник предмета лізингу.

Аналіз наукової літератури, законодавчої бази та практики вітчизняних угод фінансового лізингу, показав, що вони характеризуються наступною системою ознак [6; 7; 8]:

1) визначенням терміну угоди, що близький до нормативного строку служби і окупності об'єкта лізингу (встановлюється виходячи з умов, за яких об'єкт лізингу протягом строку дії лізингового договору амортизується не менш як на 75% його первісної вартості);

2) перекладення на лізингоодержувача всіх обов'язків, пов'язаних із сервісним обслуговуванням об'єкта лізингу;

3) сума лізингових платежів включає повну вартість об'єкта лізингу або перевищує його первісну вартість. При цьому протягом строку перших 50% амортизації його первісної вартості загальна сума таких платежів має дорівнювати 90 % від звичайної ціни на такий об'єкт лізингу (діючої на початок строку дії лізингового договору, збільшеної на суму відсотків, розрахованих, виходячи з облікової ставки НБУ, визначеної на дату початку дії лізингового договору);

4) ризик втрати, псування об'єкта лізингу переходить до лізингоодержувача у момент передачі йому об'єкту лізингу;

5) об'єкт лізингу під час дії лізингової угоди обліковується на балансі лізингоодержувача, із позначенням, що майно взяте у фінансовий лізинг;

6) об'єктами лізингу є предмети із тривалим терміном фізичного зносу та високою вартістю;

7) після закінчення дії угоди лізингоодержувач має право придбати об'єкт лізингу за залишковою вартістю, укласти нову угоду або повернути об'єкт лізингу лізингодавцю.

Слід зазначити, що фінансовий лізинг отримав широке розповсюдження у міжнародній практиці як інструмент інвестування. Це пов'язано із його значною привабливістю, порівняно зі звичайним кредитуванням, особливо в умовах обмеженої платоспроможності господарюючих суб'єктів [1; 3; 4].

Наприклад процедура розгляду лізингової заявки простіша, ніж процедури, щодо отримання кредиту; термін фінансування лізингової угоди довший за максимальний термін банківського кредиту; гнучкий графік лізингових платежів надає можливість збереження вільних коштів у обігу (що не можливе при звичайному кредитуванні) та ін. [1]. Однак, переваги фінансового лізингу значно ширші та не можуть бути обмежені лише площиною господарюючого суб'єкта лізингоодержувача (рис. 1).

Таблиця 1. Зміни вартості та кількості договорів з фінансового лізингу, укладених юридичними особами та фінансовими компаніями, 2007—2010 рр. [1; 10;12]

Період	Вартість договорів, млн грн.				Кількість договорів, млн шт.			
	ЮО*	Темп зміни (+;-),%	ФК*	Темп зміни (+;-),%	ЮО	Темп зміни (+;-),%	ФК	Темп зміни (+;-),%
01.2007	16864,9	-	12,8	-	9275	-	18	-
01.2008	9078,2	- 46,2	10,6	-17,2	9766	+5	10	-80
01.2009	2610,1	-71,2	5,2	-50,9	3008	-70,2	4	-60
01.2010	1200,1	-54	2,3	-55,8	2869,8	-4	3,9	-2,5
03.2010	3862,8	+221	3,9	+69	3001	+4	5	+28

Примітка.
* юридичні особи (ЮО); фінансові компанії (ФК.)

Таким чином, фінансовий лізинг є привабливим для лізингодавця, лізингоодержувача та для держави (в особі державних органів), оскільки кожний з виділених суб'єктів, за відповідного балансу інтересів, має можливість отримання певних вигод. При цьому баланс інтересів є критерієм раціональності лізингових відносин, який, однак, не формується сам по пособі, а вимагає участі держави у вигляді цілеспрямованих регулюючих дій або державного регулювання фінансового лізингу.

Держане регулювання фінансового лізингу — це здійснення державою комплексних заходів (у яких вирішальне значення має забезпечення досконалої законодавчо-нормативної бази) щодо впорядкування, контролю, нагляду за ринком лізингу і запобігання зловживанням і порушенням у цій сфері [6, с. 93].

Ефективність окреслених комплексних заходів визначається позитивним ефектом, який вони акумулюють, а саме — успішністю розвитку відносин з фінансового лізингу, конкретизація стану яких виявляє їх невідповідність потребам вітчизняної економіки. Це, зокрема, наочно продемонстроване при аналізі динаміки змін щодо вартості та кількості договорів з фінансового лізингу, укладених юридичними особами та фінансовими компаніями за 2007—2010 рр. (табл. 1).

Крім того, потреба у оновленні основних засобів виробничих підприємств у 70 разів перевищує можливості ринку фінансового лізингу [1].

У зв'язку з цим необхідний пошук напрямів удосконалення державного регулювання фінансового лізингу в Україні. На нашу думку, цей процес повинен починатися із удосконалення законодавчо-нормативної бази регулювання лізингу, а саме — усуненням існуючих законодавчих колізій та прогалин.

Основі аспекти регулювання лізингу диференційовані у значній кількості нормативно-правових актів, а саме: у Законі України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг", у Законі України "Про фінансовий лізинг", у Податковому Кодексі України, у положенні "Про надання послуг з фінансового лізингу юридичними особами — суб'єктами господарювання, які, за своїм правовим статусом, не є фінансовими установами" та рядом інших [1; 8; 9]. Це значно ускладнює здійснення операцій з фінансового лізингу та відповідно знижує ефективність його державного регулювання. Доцільною є систематизація законодавчих положень, визначеної площини, у межах єдиного нормативно-правового акта (наприклад, кодексу або закону з регулювання фінансового лізингу). Крім того, цій систематизації повинна передувати кропітка робота з удосконалення та узгодження основних положень законодавства, що регулюють фінансовий лізинг.

Першочергове значення має усунення колізій у за-

конодавчих актах, що визначають перелік осіб-лізингодавців. Так, згідно Закону України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" лізингова діяльність підпадає під регулювання та нагляд Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України та класифікується як одна з видів фінансових послуг (а це є виправданим, лише, якщо лізингодавець виступає посередником між продавцем (виробником об'єкта лізингу) та лізингоодержувачем) [2]. Згідно ч. 1, ст. 5, визначається можливість надання фінансових послуг фінансовими установами (банками, кредитними спілками та ін.) та фізичними особами, якщо це прямо передбачено законом. Однак, згідно ст. 4 Закону України "Про фінансовий лізинг", лізингодавцем визнається лише юридична особа, виключним видом діяльності якої є надання фінансових послуг [2]. Такі обмеження недоцільні, оскільки за межі кола лізингодавців виводиться значна кількість осіб (виробників, та інших продавців майна), які спроможні виступати як лізингодавці за договорами фінансового лізингу. Тому лізингодавцями економічно доцільно визначити юридичних осіб, що володіють кваліфікацією, досвідом та спроможністю організовувати та обслуговувати договірні лізингові схеми.

Існує думка, що для ефективного державного регулювання важливим є законодавче врегулювання процедур щодо укладання угод із фінансового лізингу — запровадження обов'язкової реєстрації лізингових контрактів, визначення фінансової та правової відповідальності при проведенні лізингових операцій [2]. Така законодавча ініціатива у перспективі мінімізує існуючий на ринку фінансового лізингу простір для зловживань (наприклад, можливості використання майна, взятого у лізинг як заставного за підробленими документами або незаконний продаж такого майна) та забезпечить передумови для створення реєстру недобросовісних лізингоодержувачів-неплатників. Разом з тим, плата за реєстрацію лізингових угод повинна встановлюватися із урахуванням вартості об'єкта лізингу (для забезпечення виправданості реєстраційних витрат) або взагалі бути безоплатною.

Як зазначає Данілова Л.І. та інші, при укладанні лізингової угоди важливими є питання щодо утримання об'єкта фінансового лізингу. У лізинг часто передається складне технічне обладнання, сервісне обслуговування якого потребує значних фінансових витрат та залучення до цього процесу висококваліфікованих спеціалістів (це має вирішальне значення, оскільки витрати на утримання об'єкта лізингу відносяться на рахунок лізингоодержувача, а плата за лізинг продовжує нараховуватися у повному обсязі і у випадках поламки та некоректної роботи такого обладнання) [3, с.55]. Тому при укладанні угод на лізинг складного обладнання слід законодавчо визначити обов'язковість його сервісного обслуговування за участю лізингодавця або постачальника (у продовж всього терміну дії угоди). А також передбачити можливість та механізми перерахунку лізингових платежів у разі неможливості використання об'єкта лізингу з вини виробника, постачальника або лізингодавця.

При регулюванні процедур щодо укладання угод із фінансового лізингу важливим є регулювання на державному рівні ризиків лізингодавця по первісно внесеному капіталу, що можливо за допомогою обов'язкового лімітування граничного обсягу вартості лізингових угод (встановлення суми граничної заборгованості на одного лізингоодержувача тощо). У таких умовах лізингодавці зможуть диверсифікувати вкладені кошти за різними об'єктами вкладення та збільшать загальну вірогідність отримання гарантованого прибутку.

Необхідне також спрощення податкового регулювання операцій із фінансового лізингу. Із введенням в дію 01.01.11 року Податкового кодексу України деякі аспекти оподаткування лізингових операцій були спрощені. Зокрема, звільнені від оподаткування ПДВ проценти та комісії в складі лізингового платежу, зменшена база оподаткування ПДВ при постачанні товарів за договірними лізинговими схемами та ін. [8]. Разом з тим, все ще діють вимоги, щодо списання на собівартість плати за лізинг тільки у межах норми амортизації на конкретний вид обладнання (тобто така платня частково повинна списуватися лізингоодержувачем за рахунок його прибутку). Це призводить до випадків, коли вартість об'єктів лізингу невиправдано завищується на ставку платні за лізинг.

Позитивний ефект щодо розвитку відносин з фінансового лізингу в Україні потребує комплексних дій із державного регулювання. Тобто не тільки заходів з удосконалення законодавчо-нормативної бази, але й виділення комплексу заходів з державної підтримки фінансового лізингу.

Так, для стимулювання лізингових відносин Берлач Н. рекомендує впровадження пільгового оподаткування операцій з фінансового лізингу із частковим їх фінансуванням з державного бюджету [2, с. 220]. При цьому у якості основного лізингодавця авторкою визначаються банки (оскільки розглядається надання пільг монополістам ринку фінансових послуг). Однак більшу ефективність такої підтримки буде забезпечено при її наданні за всіма зареєстрованими (у обов'язковому порядку) угодами з фінансового лізингу. При визначенні механізму пільгового оподаткування можна використати досвід Великобританії та Франції — де 85% прибутку лізингодавця звільнялось від оподаткування. Із наданням права використання такої пільги у кінці звітного періоду (тобто упродовж такого періоду лізингодавець сплачує 100% податку на прибуток, 85% від якого держава повертає) [7, с. 98—110].

Сьогодні розвиток лізингової діяльності гальмується не тільки недосконалістю механізмів правового регулювання лізингових операцій. Зауважимо, що активними гравцями на ринку фінансового лізингу є вітчизняні банківські установи, можливості яких щодо залучення фінансових ресурсів на тривалі терміни обмежені [7]. Це надає таким установам ресурсні можливості лише для заснування спільних лізингових компаній, які грунтуються на наступних формах партнерства:

— заснування компанії спільно з іншим банком (банками);

— заснування компанії спільно з виробником (виробниками) обладнання;

— заснування компанії за участі іноземного інвестора (інвесторів);

— створення компанії спільно з лізингоодержувачем (лізингоодержувачами).

Так, в Україні діють наступні спільні лізингові компанії: ТОВ "Райффайзен Лізинг Аваль (станом на 2009 р. обсяг портфеля лізингових угод 1879,99 млн грн.), ТОВ "УніКредит Лізинг" (станом на 2009 р. обсяг портфеля лізингових угод 1646,10 млн грн.), ТОВ "ХЬЮпо Альпе Андріа Груп" (станом на 2009 р. обсяг портфеля лізингових угод 716 млн грн.) та ін. [3, с. 52].

Однак, як доводить міжнародний та вітчизняний досвід, саме створення дочірніх лізингових компаній є пріоритетним для розвитку фінансового лізингу [3].

Це пов'язане з наступними їх перевагами:

— відсутністю обмежень щодо обсягів здійснюваних лізингових операцій, напрямів і форм такої діяльності;

— висока привабливість лізингу для клієнтів (адже лізингодавець уособлює у собі одночасно кредитора, гаранта, посередника);

— можливість роботи з різним складом основних фондів;

— можливість застосування процедури фінансування придбання обладнання.

Крім того, у випадку заснування банком дочірньої

лізингової компанії, наявна можливість швидкого переливу капіталу (наприклад, банківська установа може надавати дочірній лізинговій компанії кредити).

Залучення іноземних банківських установ до організації дочірніх лізингових компаній здатне усунути проблему довгострокового фінансування. Однак нестабільна макроекономічна ситуація знижує інвестиційну привабливість України. У таких умовах виходом може бути державне пільгове довгострокове кредитування банківських установ (що мають дочірні лізинові компанії).

Загальновідомо, що здійснення операцій з фінансового лізингу інтегрує значну кількість ризиків для власника об'єкта лізингу. Тому фінансовий стан, професіоналізм, кваліфікація працівників лізингових компаній повинні контролюватися на державному рівні. Однак праворегулюючих основ діяльності лізингових компаній в Україні розроблено недостатньо (відсутні обмеження щодо мінімального розміру статутного фонду, організаційно-правових форм дочірніх лізингових компаній, кваліфікаційного складу працівників та ін.) [1]. Тому, можливо, доцільно ввести обов'язковий державний контроль за діяльністю лізингових компаній, шляхом ліцензування їх діяльності (із внесенням відповідних змін до Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності").

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження напрямів удосконалення державного регулювання фінансового лізингу в Україні дозволяють сформувати наступні висновки:

— фінансовий лізинг є привабливим для лізингодавця, лізингоодержувача і для держави (у особі державних органів) у цілому, оскільки кожний з виділених суб'єктів за відповідного балансу інтересів, має можність отримання певних вигод. При цьому баланс інтересів є критерієм раціональності лізингових відносин, який не формується сам по пособі, а вимагає державного регулювання або здійснення комплексних заходів щодо впорядкування, контролю, нагляду за ринком лізингу і запобіганню зловживанням і порушенням у цій сфері;

— ефективність державного регулювання визначається позитивним ефектом, який воно акумулює, а саме — успішністю розвитку відносин з фінансового лізингу. Тому необхідний пошук напрямів удосконалення відповідного регулювання лізингу в Україні, а саме: удосконалення законодавчо-нормативної бази з регулювання фінансового лізингу та виділення комплексу заходів з державної підтримки фінансового лізингу в Україні;

— удосконалення законодавчо-нормативної бази з регулювання фінансового лізингу має полягати у систематизації законодавчих положень, у визначеній площині, у межах єдиного нормативно-правового акта. Крім того, цій систематизації повинні передувати роботи із удосконалення та узгодження основних положень законодавства, що регулює фінансовий лізинг (законодавче врегулювання процедур щодо укладання угод із фінансового лізингу, усунення колізій, у законодавчих актах, що визначають перелік осіб-лізингодавців; спрощення податкового регулювання операцій із фінансового лізингу та ін.);

— в комплекс заходів з державної підтримки фінансового лізингу в Україні доцільно внести: впровадження пільгового оподаткування операцій з фінансового лізингу, із частковим їх фінансуванням з державного бюджету; підвищення ресурсних можливостей вітчизняних банківських установ для заснування дочірніх лізингових компаній ін.

Виділені положення створюють перспективи для подальшого їх використання в удосконаленні існуючої моделі інвестування в Україні та розробки правової стратегії та правового поля діяльності вітчизняних лізингових компаній.

Література:

1. Березовська О. Аналіз сучасного стану функціонування лізингового ринку України / О.Березовська // Галицький економічний вісник. — 2011. — №1 (30). — С. 79—88. — (Серія "Економіка та управління національним господарством")

2. Берлач Н. Шляхи вдосконалення державної політики в лізингових відносинах АПК України / Н. Берлач // Економіка. — 2009. — № 10 — С. 219-221.

3. Данілова Л.І. Особливості фінансового лізингу, як інвестиційного інструменту в Україні / [Данілова Л.І. , Буряк Л.Д. , Бутова М.В.та ін.] // Фінанси, облік і аудит. — 2010. — № 15. — С. 50-60.

4. Даудова Г.В. Фінансовий лізинг як перспективна форма інвестування бюджетної сфери / Г. В. Даудова // Збірник наукових праць НУДПС України. — 2010. — № 1. — С. 92—98.

5. Кущик А.П. Сучасний стан та перспективи розвитку лізингу в Україні / А.П. Кущик, Є.І. Гергель // Вісник ЗНУ. — 2010. — № 1 (5). — С. 154—158.

6. Лісовська Н. Фінансово-економічна сутність лізингової діяльності. / Н. Лісовська // Вісник КНТЕУ. — 2010. — № 1. — С. 92—100.

7. Настасьєв В.М. Організаційно-економічні механізми активізації лізингової діяльності підприємств: дис. ... кандидата екон. наук. Чернівці, 2008. — 193 с.

8. Податковий Кодекс України, Кодекс N 3320-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу. http://kadrovik01.com.ua/index.php?option=com_laws&view=laws&layout=atricle&Itemid=33&law_id=613

9. Січко Д.С. Проблемні питання державно-правового регулювання лізингу / Д.С. Січко // Наукові праці. — Т. 69., Вип. 56. — С. 188—191 (Серія "Політичні науки. Правознавство").

10. Сухий А. Перспективи розвитку лізингу основного капіталу в Україні (Матеріали конференції "Ефективність бізнесу в умовах трансформації економіки"), 2011 [Електронний ресурс]/ А. Сухий. — Режим доступу до журн.: http://conf-cv.at.ua/forum/50-425-1

11. Череп А.В. Методичний підхід до вибору ефективних лізингових проектів / А.В. Череп, З.П. Урусова // Економічний простір. — 2011. — № 45. — С. 184—192.

12. Фінансовий лізинг: підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних [Електронний ресурс]. — Режим доступу.: http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/fk_1kv_2010.pdf

Стаття надійшла до редакції 02.08.2011 р.